

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

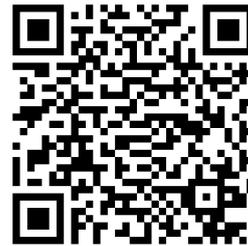
Державний обліковий номер: 0825U003926

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-10-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Омельченко Ольга Вікторівна

2. Olha V. Omelchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0003-2012-1563

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 211

Назва наукової спеціальності: Ветеринарна медицина

Галузь / галузі знань: ветеринарна медицина

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Ветеринарна медицина

Дата захисту: 14-11-2025

Спеціальність за освітою: лікар ветеринарної медицини

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10978

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493014

Місцезнаходження: вул. Сковороди, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: <https://ror.org/01s344n79>

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493014

Місцезнаходження: вул. Сковороди, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: <https://ror.org/01s344n79>

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.41.55

Тема дисертації:

1. Гетеракоз курей (поширення, діагностика, заходи боротьби)
2. Heterakis infection in chicken (distribution, diagnostics, measures of prevention)

Реферат:

1. У дисертації теоретично узагальнено та експериментально вирішено наукову проблему щодо поширення, видового складу збудників гетеракозу курей в умовах господарств Полтавської області (Україна), впливу температури на ембріогенез *Heterakis gallinarum*, діагностики та диференційної діагностики, лікувально-профілактичних заходів за гетеракозу курей. Встановлено, що гетеракоз курей є розповсюдженою інвазією у приватних господарствах Полтавської області з підлоговою технологією утримання (Полтавський, Лубенський, Миргородський та Кременчуцький райони), що підтверджено результатами життєвої та посмертної діагностики. Зокрема, за результатами копроовоскопії середня екстенсивність гетеракозної інвазії курей становить 32,62 %, а інтенсивність інвазії – 61,27±1,74 яець/г (за коливань II від 4 до 268 яець/г). Причому, у різних районах Полтавської області показники екстенсивності інвазії коливалися в межах від 29,06 до 40,47 %, а інтенсивності інвазії – від 53,12±4,3 до 72,81±3,81 яець/г. За результатами посмертної діагностики встановлено, що видовий склад збудників гетеракозу курей у приватних господарствах Полтавської області представлений двома видами нематод: *Heterakis gallinarum* та *Heterakis dispar*. Причому,

домінуючим видом виявився *H. gallinarum* (EI – 38,46 %, II – 67,87±6,64 екз/гол), а вид *H. dispar* – діагностували рідше (EI – 3,21 %, II – 6,20±1,66 екз/гол). Разом з тим, середня екстенсивність та інтенсивність інвазії *Heterakis* sp. становить 39,10 % та 67,26±6,65 екз/гол відповідно. З'ясовано, що гетеракоз в курей частіше перебігає у вигляді мікстинвазій разом зі збудниками протозоозів, нематодозів та цестодозів, що локалізуються в травному тракті птахів. За результатами копроовоскопічних досліджень у 60,67 % інвазованих гетеракісами курей встановлено мікстинвазії, а за результатами посмертної діагностики – у 55,74 %. За результатами копроовоскопічних досліджень всього виявлено 13 різних мікстинвазій за гетеракозу курей, які перебігали у вигляді дво- (72,22 %), три- (21,43 %) чотири- (4,50 %) та п'ятикомпонентних (1,85 %) асоціацій паразитів, а за результатами посмертної діагностики – 12 різних мікстинвазій які перебігали у вигляді дво- (70,59 %), три- (22,53 %) та чотирикомпонентних (5,88 %) асоціацій паразитів. Встановлено, що найбільш частими співчленами гетеракісів за результатами копроовоскопічних досліджень були еймерії (48,41 %), аскаридії (36,24 %) та капілярії (30,69 %). Рідше разом з гетеракісами виявляли цестод (14,56 %) та трихостронгілюсів (6,08 %). Водночас, за результатами посмертної діагностики найбільш частими співчленами гетеракісів були нематоди *Ascaridia galli* і *Baruscapharia obsignata* (55,88 та 32,35 % відповідно). Рідше разом з *Heterakis* sp. виявляли цестод *Raillietina echinobothrida* (17,65 %), *Skrjabinia cesticillus* (8,82 %), а також нематод *Trichostrongylus tenuis* (8,82 %). Встановлено особливості вікової та сезонної динаміки інвазування курей збудником гетеракозу з урахуванням способів лабораторної діагностики. Так, за результатами зажиттєвих копроовоскопічних досліджень максимальні значення EI та II встановлено у молодняку курей віком 8±15 тиж. (49,65 % та 103,43±3,85 яець/г). За результатами посмертної діагностики максимальні значення EI та II нематодами *H. gallinarum* встановлено, також, у молодняку курей віком 8±15 тиж. (56,25 % та 102,78±16,60 екз/гол). Сезонна динаміка зараження курей збудником гетеракозу характеризується піком інвазії за результатами зажиттєвих копроовоскопічних досліджень у літній (EI – 41,67 %, II – 64,22±3,68 яець/г) та осінній (EI – 37,67 %, II – 56,42±4,18 яець/г) періоди року. За результатами посмертної діагностики пік інвазії *H. gallinarum* встановлено, також у літній (EI – 65,38 %, II – 64,22±3,68 екз/гол) та осінній (EI – 69,57 %, II – 113,81±15,19 екз/гол) періоди року. Проведеними дослідженнями встановлено, що залежно від температури культивування тривалість розвитку яець нематод коливалася в межах від 6 до 56 діб, а їх виживання – від 67,7 до 83,7 %. Найбільш сприйнятливим температурним режимом для розвитку яець нематод *H. gallinarum* виявилась температура 25°C, за якої термін розвитку становив 12 діб і формувалася найбільша кількість яець з рухливою інвазійною личинкою – 83,7 %. З'ясовано, що зі збільшенням температури термін розвитку яець у культурах поступово скорочувався, де за температури 15°C він склав 56 діб, за 20°C – 18 діб, за 25°C – 12 діб, за 30°C – 6 діб. Виживання яець *H. gallinarum* з підвищенням температури у режимах 15°C, 20°C та 25°C поступово зростає відповідно до 67,7±1,5 %, 80,7±2,5 % та 83,7±3,1 %. За температури 30°C виживання яець незначно знижується до 78,7±1,5 %. Встановлено, що розвиток яець нематод *H. gallinarum* зі стадії зиготи до формування рухливої інвазійної личинки залежно від температурного режиму культивування супроводжується зменшенням показників довжини яець на 4,9–5,4 % ($P<0,001$), збільшенням показників ширини яець на 4,1–7,6 % ($P<0,01$ ... $P<0,001$), потоншенням товщини оболонки на 9,5–28,6 % ($P<0,05$ ... $P<0,001$).

2. The dissertation theoretically summarizes and experimentally solves the scientific problem of the distribution and species composition of *Heterakis* nematodes infecting chicken reared at farms in the Poltava region (Ukraine), the influence of temperature on the embryogenesis of *Heterakis gallinarum*, diagnostics and differential diagnostics, and treatment and preventive measures for chicken heterakosis. Heterakosis of chicken is a widespread infection in private farms with poultry bedding in the Poltava region (Poltava, Lubensky, Myrhorod and Kremenchuk districts), which was confirmed by the results of live and post-mortem diagnostics. In particular, according to the results of coproscopy, the average extensiveness of heterakis infection of chicken is 32.62 %, and the intensity of infection is 61.27±1.74 eggs/g (II ranged from 4 to 268 eggs/g). Moreover, in different districts of the Poltava region, the indicators of extensiveness of infection ranged from 29.06 to 40.47 %, and the intensity of infection from 53.12±4.3 to 72.81±3.81 eggs/g. According to the results of post-mortem diagnostics, the species composition of *Heterakis* pathogens in chicken in private farms of the Poltava region is represented by two species

of nematodes: *Heterakis gallinarum* and *Heterakis dispar*. Moreover, the dominant species was *H. gallinarum* (P – 38.46 %, II – 67.87±6.64 specimens/host), and the species *H. dispar* was found less frequently (P – 3.21 %, II – 6.20±1.66 specimens/host). At the same time, the average extensiveness and intensity of *Heterakis* sp. infection was 39.10 % and 67.26±6.65 specimens/host, respectively. It was found that heterakosis in chicken more often occurred in mixed infections with pathogens of protozoa, nematodes and cestodes, which are localized in the digestive tract of birds. According to the results of copro-ovoscopic studies, mixed infestations were detected in 60.67 % of chicken infected with heterakosis, and according to the results of post-mortem diagnostics, this happened in 55.74 % cases. According to the results of coproovoscopic studies, a total of 13 different mixed infections were detected in heterakosis of chicken: two- (72.22 %), three- (21.43 %), four- (4.50 %) and five-component (1.85 %) associations of parasites. In postmortem diagnostics, 12 different mixed infestations occurred in the form of two- (70.59 %), three- (22.53 %) and four-component (5.88 %) associations of parasites. The most frequent co-members of heterakosis according to the results of coproovoscopic studies were *Eimeria* (48.41 %), *Ascaridia* (36.24 %) and *Capillariidae* (30.69 %). Less frequently, cestodes (14.56 %) and *Trichostrongylus* (6.08 %) were detected together with *Heterakis*. According to the results of postmortem diagnostics, the most frequent co-members of *Heterakis* were the nematodes *Ascaridia galli* and *Baruscapillaria obsignata* (55.88 and 32.35 %, respectively). Less frequently, together with *Heterakis* sp., cestodes *Raillietina echinobothrida* (17.65 %), *Skrjabinia cesticillus* (8.82 %), and nematode *Trichostrongylus tenuis* (8.82 %) were detected. The features of the age and seasonal dynamics of *Heterakis* infection of chicken were established, taking into account the methods of laboratory diagnostics. Thus, according to live coproovoscopic studies, the maximum values of P and II were established in young chickens aged 8±15 weeks (49.65 % and 103.43±3.85 eggs/g). According to post-mortem diagnostics, the maximum values of P and II by the nematode *H. gallinarum* were also established in young chickens aged 8±15 weeks (56.25 % and 102.78±16.60 eggs/host). The seasonal dynamics of *Heterakis* infection of chicken is characterized by peaks of infection according to the results of live coproovoscopic studies in the summer (P – 41.67 %, II – 64.22±3.68 eggs/g) and autumn (P – 37.67 %, II – 56.42±4.18 eggs/g). According to the results of post-mortem diagnostics, the peak of *H. gallinarum* infection was also established in the summer (P – 65.38 %, II – 64.22±3.68 specimens/host) and autumn (P – 69.57 %, II – 113.81±15.19 specimens/host). Depending on the cultivation temperature, the duration of development of nematode eggs ranged from 6 to 56 days, and their survival rate was from 67.7 to 83.7 %. The most favorable temperature regime for the development of *H. gallinarum* nematode eggs was a temperature of 25°C, at which the development period was 12 days and the largest number of eggs with a mobile invasive larva was formed, 83.7 %. It was found that with increasing temperature, the development period of eggs in cultures gradually decreased: at a temperature of 15°C it was 56 days, at 20°C 18 days, at 25°C 12 days, at 30°C 6 days. The survival of *H. gallinarum* eggs with increasing temperature in the regimes of 15°C, 20°C and 25°C gradually increased from 67.7±1.5 % to 80.7±2.5 % and 83.7±3.1 %, respectively. At a temperature of 30°C, the survival of eggs slightly decreased to 78.7±1.5 %.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Yevstafieva V., Omelchenko O., Melnychuk V., Nagorna L., Petrenko M., Shaferivskiy B., Kravchenko S., Suprunenko K., Karysheva L., Sheiko S., Burda T., Syzonenko N., Savenkova O., Liulka V. Influence of temperature on viability and development of *Heterakis gallinarum* (Nematoda, Heterakidae) eggs. *Zoodiversity*. 2024. № 58 (5). P. 435–444. <https://doi.org/10.15407/zoo2024.05.435>

- 2. Yevstafieva V., Omelchenko O., Melnychuk V., Dmitrenko N., Krykunova V., Peredera O., Tahiltseva Y. In vitro tests of effect of disinfectants on the viability of *Heterakis gallinarum* nematode eggs during embryogenesis. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2024. № 15 (4). P. 696–701.
<https://doi.org/10.15421/0224100>
- 3. Omelchenko O., Yevstafieva V. Epizootological monitoring studies of chicken heterakosis spreading on the territory of Poltava region. *Scientific Progress & Innovations*. 2023. № 26 (3). P. 87–91.
<https://doi.org/10.31210/spi2023.26.03.16>
- 4. Омельченко О. В. Деркач І. М. Діагностична ефективність сучасних паразитологічних методів копроовоскопії за гетеракозу курей. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (1). С. 112–117.
<https://doi.org/10.31210/spi2024.27.01.19>
- 5. Omelchenko O. Anthelmintic effectiveness of modern preparations against *Heterakis gallinarum* nematodes parasitizing in chickens. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (3). P. 60–65.
<https://doi.org/10.31210/spi2024.27.03.10>
- 6. Омельченко О. В., Євстаф'єва В. О. Морфометричні ознаки яєць *Heterakis gallinarum*, виділених з гонад самок нематод. Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, присвяченої 65-річчю з дня народження професора П. І. Локеса, (19–20 жовтня, 2023, м. Полтава). Полтава, 2023. С. 132–134.
- 7. Омельченко О. В. Особливості морфології яєць *Heterakis gallinarum*, виділених з посліду інвазованих курей. Вирішення сучасних проблем у ветеринарній медицині. Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (15–16 лютого 2024, м. Полтава). Полтава: ПДАУ, 2024. С. 155–157.
- 8. Омельченко О. В. Поширення гетеракозу курей в умовах одноосібних господарств Лубенського району Полтавської області. Актуальні аспекти біології тварин, ветеринарної медицини та ветеринарно-санітарної експертизи. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції викладачів і здобувачів вищої освіти (28–29 травня 2024, м. Дніпро). Дніпровський ДАЕУ: Дніпро, 2024. С. 100–101.
- 9. Омельченко О. Ефективність лікувальних заходів за гетеракозу курей. Актуальні аспекти розвитку ветеринарної медицини в умовах євроінтеграції. Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців (17–18 жовтня 2024, м. Одеса). Одеса, 2024. С. 141–143.
- 10. Євстаф'єва В. О., Омельченко О. В. Овоцидна ефективність дезінфікуючого засобу Екоцид С відносно яєць *Heterakis gallinarum*. Сучасні епідемічні виклики в концепції «Єдине здоров'я». Матеріали VI щорічної Міжнародної науково-практичної конференції (21 травня 2025, м. Київ). Інститут ветеринарної медицини НААН, Київ, 2025. С. 15.
- 11. Омельченко О. В., Євстаф'єва В. О., Мельничук В. В. Рекомендації з діагностики, заходів боротьби та профілактики за гетеракозу курей. Полтава, 2025. 27 с.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Винаходи, корисні моделі, промислові зразки

Євстаф'єва В. О., Година В. П., Омельченко О. В., Мельничук В. В., Гудзь Н. В. (2025). Спосіб кількісного виявлення яєць *Heterakis spp.* та ооцист *Eimeria sp.* у посліді курей: пат. № u 2025 00282. Україна: А61В 10/00 G01N 33/50 (2006.01) МПК (2025.01); заявл. 22.01.2025.

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U107882, 0123U101067

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Євстаф'єва Валентина Олександрівна
2. Valentyna O. Yevstafieva

Кваліфікація: д. вет. н., професор, 16.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4809-2584

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493014

Місцезнаходження: вул. Сковороди, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: <https://ror.org/01s344n79>

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Богач Микола Володимирович
2. Mykola V. Bogach

Кваліфікація: д.вет.н., професор, 16.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2763-3663

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський державний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493008

Місцезнаходження: вул. Канатна, Одеса, 65039, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бойко Олександра Олександрівна
2. Oleksandra O. Boyko

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7299-9920

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493675

Місцезнаходження: вул. Сергія Єфремова, Дніпро, Дніпровський р-н., 49600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Михайлютенко Світлана Миколаївна

2. Svitlana M. Mykhailiutenko

Кваліфікація: к. вет. н., доц., 16.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6634-1244

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493014

Місцезнаходження: вул. Сковороди, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: <https://ror.org/01s344n79>

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кручиненко Олег Вікторович

2. Oleh V. Kruchynenko

Кваліфікація: д. вет. н., професор, 16.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3508-0437

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493014

Місцезнаходження: вул. Сковороди, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: <https://ror.org/01s344n79>

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Замазій Андрій Анатолійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Замазій Андрій Анатолійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кузьміна Наталія Миколаївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна